

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF ELECTRONIC GOVERNMENT IN THE ACTIVITIES OF LOCAL GOVERNMENT BODIES

Лялюк О.Ю., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри державного будівництва

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Степанюк К.І., студентка I курсу магістратури факультету прокуратури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Наукова стаття присвячена дослідженню проблем правового регулювання електронного урядування в діяльності органів місцевого самоврядування. У статті здійснено класифікацію проблем, які виникають у процесі впровадження механізмів електронного урядування в діяльність органів місцевого самоврядування. Основні проблеми запропоновано класифікувати на правові, інформаційні, організаційні, матеріально-фінансові, кадрові та гносеологічні. У науковій статті детально розглянуто сутність кожної проблеми з урахуванням практики діяльності органів місцевого самоврядування. При висвітленні відповідних проблем зосереджено увагу на таких аспектах діяльності місцевого самоврядування як електронні звернення, електронні послуги, інформування громадян через мережу Інтернет.

Поруч з цим виокремлено внутрішні та зовнішні проблеми електронного урядування. Основною внутрішньою проблемою є неналагоджена система електронного документообігу у багатьох органах місцевого самоврядування. Наразі значна кількість органів місцевого самоврядування використовують системи електронного документообігу, проте частина з них досі надають перевагу паперовому документообігу.

У висновку до роботи вказується на доцільності розроблення стратегії розвитку електронного урядування в діяльності органів місцевого самоврядування та плану дій для поступового створення можливостей кожного громадянина вести комунікацію з органами місцевого самоврядування онлайн. Крім того, слід внести зміни до низки законів, зокрема Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо обов'язку ведення веб-сайтів, систематичного оновлення їх інформації, надання низки послуг онлайн та забезпечення можливостей подання електронних петицій й звернень громадян через мережу Інтернет.

Водночас, у науковій статті, крім реформування правової основи електронного урядування в діяльності органів місцевого самоврядування, констатується важливість матеріально-фінансового та кадрового забезпечення даного процесу. Відстоюються перспективи розроблення єдиного порталу для отримання послуг від органів місцевого самоврядування онлайн. Кінцевою метою всіх цих змін, на наш погляд, має стати побудова «смарт-сіті» у кожному селі, селищі та місті.

Ключові слова: електронне урядування, участь у вирішенні місцевих питань, система місцевого самоврядування, електронні петиції, веб-сайти органів місцевого самоврядування.

The scientific article is devoted to the study of the problems of legal regulation of electronic governance in the activities of local self-government bodies. The article classifies the problems that arise in the process of implementing electronic governance mechanisms in the activities of local self-government bodies. The main problems are proposed to be classified into legal, informational, organizational, material and financial, personnel and epistemological. The scientific article examines the essence of each problem in detail, taking into account the practice of local self-government bodies. When highlighting the relevant problems, attention is focused on such aspects of local self-government activities as electronic appeals, electronic services, informing citizens via the Internet.

Along with this, the internal and external problems of e-government are highlighted. The main internal problem is the unregulated system of electronic document circulation in many local self-government bodies. Currently, a significant number of local self-government bodies use electronic document management systems, but some of them still prefer paper document management.

The conclusion to the work indicates the feasibility of developing a strategy for the development of e-governance in the activities of local self-government bodies and an action plan for the gradual creation of opportunities for every citizen to communicate with local self-government bodies online. In addition, amendments should be made to a number of laws, in particular the Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine" regarding the obligation to maintain websites, systematically update their information, provide a number of online services and provide opportunities for submitting electronic petitions and citizen appeals via the Internet.

At the same time, the scientific article, in addition to reforming the legal basis of e-governance in the activities of local self-government bodies, states the importance of material, financial and personnel support for this process. The prospects of developing a single portal for receiving services from local self-government bodies online are advocated. The ultimate goal of all these changes, in our opinion, should be the construction of a "smart city" in every village, town and city.

Key words: e-government, participation in solving local issues, system of local self-government, electronic petitions, websites of local self-government bodies.

Вступ. Наразі ми маємо змогу реалізувати свої права в публічній сфері, звертатись до органів державної влади та місцевого самоврядування не лише безпосередньо, а й з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Завдяки впровадженню результатів науково-технічного процесу в публічну сферу, певні послуги надаються швидше, оскільки для обробки інформації використовуються автоматизовані процеси та мінімізується людська участь, що водночас знижує і корупційні ризики. Як приклад впровадження е-урядування в діяльність органів місцевого самоврядування, варто вказати на можливість подання електронних петицій та електронних звернень з використанням мережі Інтернет до місцевих рад та їх виконавчих органів різного рівня. Водночас, потенціал електронного урядування в діяльності органів місцевого

самоврядування використаний не повністю, що є наслідком як об'єктивних, так і суб'єктивних причин. Приміром, не кожна рада має власний веб-сайт, а тому й можливість електронної взаємодії між мешканцями конкретної територіальної громади та відповідними радами – зведена до мінімуму.

Актуальність та мета. Актуальність дослідження електронного урядування в діяльності органів місцевого самоврядування зумовлена необхідністю виявлення проблем в цій сфері та потребою у виробленні пропозицій щодо їх практичного вирішення. Тому метою статті є аналіз окремих проблем правового регулювання електронного урядування в діяльності органів місцевого самоврядування та висловлення перспектив вдосконалення наявної ситуації.

Стан розробленості проблеми. Питанням електронного урядування у діяльності органів місцевого самоврядування присвячений науковий доробок таких вчених як М.В. Болдуєва, О.В. Болдуєвої, Т.О. Бурило, А.О. Ільїної, С.М. Ісікова, О.Ю. Лялюка та інших. В цих роботах звертається увага на деякі проблемні питання в цій сфері, що актуалізує застосування системного підходу до виокремлення сучасних проблем у сфері е-урядування в діяльності органів місцевого самоврядування та обґрунтування механізмів їх вирішення.

Результати дослідження. Відповідно до Концепції розвитку електронного урядування в Україні від 20.09.2017 електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1]. Таким чином, електронне урядування своєю появою завдячує розвитку науково-технічного прогресу та електронно-комунікаційних технологій, які на сьогодні широко використовуються для взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування. Тому громадяни мають можливість отримувати послуги онлайн, дізнаватись актуальну інформацію на веб-сайтах органів місцевого самоврядування, звертатись до органів місцевого самоврядування з електронними петиціями. На нашу думку, завдяки таким можливостям громадяни значно економлять час, мінімізується вплив людського фактору та, відповідно, кількість помилок.

Електронне урядування надає реальну можливість громадянам брати участь у вирішенні важливих питань місцевого значення, а також реалізувати низку інформаційних прав онлайн. На нашу думку, у сфері електронного урядування в діяльності органів місцевого самоврядування наявна низка проблем. Останні в значній мірі пов'язані із потребою встановлення єдиних стандартів е-урядування для всієї системи органів місцевого самоврядування, адже наразі питаннями впровадження механізмів електронної взаємодії ці органи займаються розрізнено.

Якщо системно розглядати проблеми електронного урядування у діяльності органів місцевого самоврядування, то за характером вирішення можна виділити окремо правові, інформаційні, організаційні, матеріально-фінансові, кадрові та гносеологічні проблеми. Пропонуємо детально розглянути кожен вид проблем з урахуванням практики діяльності органів місцевого самоврядування.

Правові проблеми. Основною проблемою у сфері електронного урядування у діяльності органів місцевого самоврядування є саме недосконале законодавство. По-перше, в положеннях Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2] не закріплено таку категорію як «електронне урядування» або повноваження органів місцевого самоврядування в цій сфері. По-друге, низка органів місцевого самоврядування досі не створили власні сайти в тому числі у зв'язку з відсутністю подібного законодавчого повноваження. По-третє, на сьогодні відсутня чинна Стратегія розвитку електронного урядування для органів місцевого самоврядування та план заходів з її реалізації. Положень концепції [1], яка на сьогодні прийнята, на наш погляд бракує для того, аби сприяти органам місцевого самоврядування перевести частину роботи в онлайн. Тому ми пропонуємо розробити Стратегію розвитку електронного урядування у органах місцевого самоврядування, в якій визначити подальші перспективи у цій сфері, передбачити необхідність системних змін у законодавстві, а саме зобов'язання органів місцевого самоврядування розробити діючі веб-сайти та створити на них інструменти отримання послуг онлайн, а також форми для петицій та електронних звернень. На нашу думку, це базовий мінімум, який дозволить говорити, що електро-

не урядування в органах місцевого починає працювати. Нинішня ситуація свідчить про те, що такі інструменти наявні лише у деяких містах та невеликій кількості сіл та селищ, у інших же населених пунктах жителі позбавлені змоги вести комунікацію із органами місцевого самоврядування онлайн. Вважаємо, що така стратегія має затверджуватись Верховною Радою України.

Інформаційні проблеми. Серед основних завдань органів місцевого самоврядування є інформування про свою діяльність, налагодження комунікацій із громадянами. Тому з'єднуючою ланкою між службовцем і громадянином, основою е-урядування, має виступати веб-сайт органу місцевого самоврядування. Наразі значна кількість органів місцевого самоврядування не інформують належним чином громадян через власні сайти. Як зазначає О.Ю. Лялюк та А.В. Науменко, про якість веб-сайту можна судити за етапом на якому знаходиться його наповнення: 1) інформування громадян; 2) зворотний зв'язок; 3) транзакції; 4) інтерактивні інтегровані послуги; 5) електронна система управління; 6) електронна система волевиявлення. Аналіз офіційних веб-сайтів органів місцевого самоврядування показав, що протягом останніх років спостерігається тенденція до збільшення їх кількості та інформаційної наповненості. Водночас мало уваги приділено розміщенню відомостей, що стосуються бюджету, тарифів та пільг, майнового стану депутатів, стану і використання комунального майна, оголошень про земельні аукціони та конкурсів і їх результатів, звітної документації, плану роботи та розкладу засідань, земельних питань [3, с. 73]. Із наведеною позицією слід частково погодитись. По-перше, узагальнюючу назву «етап наповнення веб-сайту», доцільніше вважати «елементами змістовного наповнення», адже окремі сайти органів місцевого самоврядування містять, приміром, інтерактивні інтегровані послуги, проте на них відсутнє інформування громадян. За таких умов, напевно чи є можливим констатувати досягнення більш високого етапу розвитку веб-сайту.

По-друге, не всю інформацію про яку йдеться, доцільно розміщувати на сайті органу місцевого самоврядування. Приміром, інформація щодо майнового стану депутатів міститься в Єдиному державному реєстрі декларацій, а тому необхідність її дублювання на сайті тієї чи іншої ради – відсутня. Крім того, ця проблема проявляється, наприклад, в процесі опрацювання електронних петицій, оскільки на сайтах органів місцевого самоврядування часто міститься лише указівка, що петиція перебуває на розгляді з певної дати. Однак після цього інформація просто не оновлюється, тобто громадянин не може переглянути, яким було рішення за результатами розгляду петиції. Таким чином, щоб констатувати факт широкого використання технологій електронного урядування органом місцевого самоврядування необхідно, щоб у цього органу був насамперед активний веб-сайт з базовою інформацією щодо його діяльності. Наприклад, у Черкаській міській раді є офіційний веб-сайт [4], але через відсутність уніфікованих вимог до нього, його функціонал викликає питання, оскільки на ньому досить важко орієнтуватись та знаходити інформацію.

Тому ми пропонуємо передбачити на рівні правових вимоги до усіх органів місцевого самоврядування створити веб-сайти та наповнювати їх актуальною інформацією щодо: діяльності ради, її виконавчих органів, прийнятих ними рішень, можливостей реалізації прав громадян онлайн, а також створити форми зворотного зв'язку.

Організаційні проблеми. До організаційних, на наш погляд, слід віднести проблеми організації роботи органу місцевого самоврядування в сфері електронного урядування.

Вагомою проблемою, слід вважати те, що електронні послуги, які надають органи місцевої влади онлайн, – це переважно послуги, що забезпечують можливість заванта-

ження, заповнення та друку бланків заяв й інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг, а також послуги з використання різних електронних сервісів, що роблять отримання адміністративних послуг більш зручним для громадян (наприклад, здійснення попереднього запису до електронної черги, замовлення окремих адміністративних послуг через персональний кабінет на веб-сайті) [5, с. 8-9]. Таким чином, у більшості випадків електронні послуги від органів місцевого самоврядування – це скоріше можливість записатись в електронну чергу чи завантажити приклад певного документу, а не комплексне отримання послуги онлайн. Тобто, електронне урядування наразі не організоване таким чином, щоб максимально перевести відносини в онлайн сферу. Вважаємо, що доцільно організувати роботу таким чином, щоб надати можливість громадянам не лише завантажувати бланки онлайн та записуватись у черги, а отримувати послуги чи реалізовувати права через мережу Інтернет. Наприклад, на веб-сайті Запорізької міської ради [6] є розділ послуги, однак його наповнення обмежується контактами ЦПАПів без можливості замовити послугу онлайн.

При цьому слід враховувати, що не всі послуги можуть надаватися органами державної влади чи органами місцевого самоврядування онлайн. Одним із прикладів адміністративної послуги, надання якої неможливо перевести в електронний вигляд є встановлення статусу «Ветеран праці», механізм надання якого регулюється «Положенням про порядок видачі посвідчення і нагрудного знаку «Ветеран праці», в якому вказаний зразок посвідчення «Ветерана праці» з особистим підписом ветерана праці та печаткою установи, що видала таке посвідчення. Доводиться констатувати понад дві сотні подібних перешкод в українському законодавстві, оскільки надання адміністративної послуги може регулюватися не одним нормативним актом [7, с. 174]. На нашу думку, не всі перешкоди в українському законодавстві є об'єктивно обгрунтованими. Приміром, у наведеному прикладі з посвідченням «Ветерана праці» законодавством не враховане існування електронного цифрового підпису. Вважаємо, що його накладання могло б ідентифікувати особу й видати відповідне посвідчення онлайн.

Таким чином, потрібний системний підхід у вирішенні проблем, які існують у сфері е-врядування, а процедура та підстави надання окремих послуг на місцевому рівні повинні бути переглянуті. Пропонуємо створити єдину платформу для отримання послуг від органів місцевого самоврядування онлайн. Так, громадянин повинен мати змогу увійти на портал через ідентифікацію банком або за допомогою електронного цифрового підпису, знайти свій орган місцевого самоврядування, обрати послугу, замовити її та отримати в особистому кабінеті. При цьому, кожен орган місцевого самоврядування також матиме свій кабінет на цьому порталі, куди надходитимуть відповідні заявки на надання послуг та вони оброблятимуться. На нашу думку, це найзручніший варіант, щоб людям не довелося шукати відповідний портал для отримання послуг. По суті, це може бути аналогом «Дія», але для послуг на місцевому рівні.

Водночас, у такому випадку виникає питання щодо розподілення даних, обміну інформації між органами публічної влади. На сьогодні в Україні популярності набуває нова система «Трембіта». Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта» – це інформаційно-комунікаційна система, призначена для автоматизації та технологічного забезпечення обміну даними між суб'єктами електронної взаємодії з електронних інформаційних ресурсів на основі єдиних правил та протоколів обміну під час надання публічних (електронних публічних) послуг та здійснення інших повноважень відповідно до покладених на них завдань [8].

На нашу думку, ця система має бути покладена в основу роботи єдиної платформи для отримання електронних послуг від органів місцевого самоврядування.

Матеріально-фінансові проблеми. Однією з проблем, яка призводить до ситуації, коли у органів місцевого самоврядування відсутній власний сайт з актуальною інформацією, є брак коштів та належного технічного забезпечення. Для формування досконалого сайту потрібно замовляти цю послугу у професіоналів, які здійснюють лендінг сайтів, на що просто може не вистачати коштів. З цього приводу можна погодитись із науковцями, які пропонують наступні заходи: (1) придбання ліцензійного програмного забезпечення за рахунок коштів місцевого та державного бюджетів; (2) часткове фінансування заходів щодо введення додаткових штатних одиниць та придбання оргтехніки для забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування в сфері інформаційно-комунікаційних технологій та безпеки; (3) здійснення заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування, які відповідають за роботу в сфері інформаційно-комунікаційних технологій та безпеки; (4) співфінансування заходів пов'язаних з підключенням до інформаційних систем [9, с. 3]. В умовах воєнного стану такі додаткові витрати ресурсів можуть здаватись «не на часі», однак без налагодження процесів електронного урядування ми не зможемо рухатись у напрямку європейської інтеграції. У зв'язку з цим доцільним є залучення державного фінансування цих заходів, можливо за допомогою держав-партнерів України, які можуть надати свою підтримку у розробці відповідного програмного та інформаційного забезпечення.

Кадрові проблеми. Брак професійних кадрів в органах місцевого самоврядування також гальмує процес розвитку механізмів електронного урядування. Перш за все, для того, аби якісно надавати послуги онлайн, мати розвинуту мережу онлайн компонентів (форми зворотного зв'язку, онлайн петиції, онлайн довідки тощо), потрібне їх належне обслуговування. Мова йде про працівників, які можуть працювати з даними інструментами, контролювати роботу інформаційних систем. Тому, зокрема, у сільських чи селищних радах, де працює невелика кількість людей, може просто бракувати працівників, які зможуть якісно обслуговувати ці онлайн ресурси.

Слід підтримати позицію, що важливою складовою процесу професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування є професійна підготовка. Саме завдяки професійній підготовці досягається високий професіоналізм службовців, що, у свою чергу, забезпечує становлення сучасної системи органів місцевого самоврядування. Під терміном «професійна підготовка» розуміють технологію управління процесом оволодіння службовцями новими професійними знаннями, уміннями й навичками з метою більш кваліфікованого виконання ними своїх професійно-посадових обов'язків. Процес організації професійної підготовки службовців потрібно розпочати з визначення потреб у навчанні [10, с. 120]. При цьому загальної підготовки працівників органів місцевого самоврядування замало для обслуговування різних інформаційних систем, обробки електронних звернень тощо. На нашу думку, доцільно проводити підвищення кваліфікації співробітників органів місцевого самоврядування щодо основ роботи з компонентами електронного урядування. Пропонуємо створити спеціальний відділ у кожній місцевій раді, який би займався навчанням кадрів в сфері електронного урядування.

Гносеологічні проблеми. В Україні, як і в деяких європейських державах, наявний політичний нігілізм, який проявляється і на місцевому рівні. Частина жителів територіальної громади не бажає жодним чином взаємодіяти із місцевою владою, що є наслідком багатьох чинників (посттоталітарного минулого, корупції, фальсифікацій під

час виборів, тощо). Частина громадськості не бажає підписувати петиції, подавати звернення, брати участь в громадських обговореннях не тому, що це не зручно й вимагає безпосередньої участі, а тому, що люди – не зацікавлені в цьому. Тому вважаємо, що впровадження новітніх електронних технологій в систему місцевого самоврядування, запровадження можливості брати участь в житті громади онлайн не вирішить повною мірою цю ситуацію. У зв'язку з цим, необхідною є зміна світогляду та усвідомлення жителями територіальної громади власної відповідальності за стан речей на відповідній території. Лише у результаті такого переосмислення впровадження е-врядування на місцевому рівні буде надзвичайно ефективним.

На нашу думку, доцільно більше популяризувати відносини між органами місцевого самоврядування та громадянами в електронному форматі, оскільки населення повинно розуміти реальні переваги такої взаємодії. Пропонуємо на рівні громад проводити зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування, на яких жителям надавати інформацію про можливість отримувати послуги онлайн, звертатись з електронними зверненнями.

Крім наведеної вище класифікації проблем впровадження електронного урядування в діяльності органів місцевого самоврядування, можна також виокремити проблеми внутрішні та зовнішні. Зовнішні проблеми стосуються відносин органів місцевого самоврядування з органами державної влади та громадянами, які вже розглянуті нами вище. Водночас суттєвими є внутрішні проблеми, однією з яких є налагоджена система електронного документообігу. Без існування належної системи документообігу неможливо говорити про ефективність впровадження електронних послуг. У діяльності органів місцевого самоврядування наразі відсутня спільна для всіх система електронного документообігу, деякі органи місцевого самоврядування поки таку систему взагалі не впровадили, а інші – використовують різні (не спільні) системи. Найбільш розповсюдженими системами управління інформаційними відомостями у вітчизняних органах місцевого самоврядування є: 1) система електронного документообігу «АСКОД», створена українською компанією АТ «ІнфоПлюс», найпопулярніша як серед органів державної влади (наприклад, АСКОД НБУ), так і серед органів місцевого самоврядування. Модульний принцип побудови системи надає переваги при її проектуванні, масштабуванні та розрахунку спроможності в ході промислової експлуатації, та забезпечує гнучкий інтерфейс; 2) «Автоматизована система управління документами «ДОК ПРОФ 3», яка відома можливістю впровадження хмарних технологій зберігання документації за допомогою застосування програмного забезпечення американської компанії Oracle Corporation; 3) система електронного документообігу FossDOC, розроблена вітчизняною компанією ФОСС-Он-Лайн, яка орієнтована на формування електронного архіву документів, організацію корпоративного документообігу шляхом автоматизації низки операцій. Дана система побудована за класичною клієнт-серверною технологією, має гнучке налаштування документних потоків, зручний веб-інтерфейс, вбудований поштовий сервер та передбачає можливість застосування електронного цифрового підпису [11, с. 510]. Ми пропонуємо стимулювати місцеві ради брати на озброєння відповідні системи електронного документообігу, адже це закладає підвалини до розвитку електронної демократії та реального провадження електронного урядування. На нашу думку, це стимулювання має проявлятися у наданні дотацій, які б покривали витрати громад на підключення відповідних систем електронного документообігу. Кожна місцева рада має розуміти переваги таких процесів над стандартним паперовим документообігом. Серед таких переваг вважаємо пріоритетними: швидкість підготовки та виконання електронних документів, забезпечення

контрольованості та прозорості на кожному етапі роботи, а також захист від несанкціонованого втручання у відповідні системи.

Здійснивши системний аналіз проблем електронного урядування в системі місцевого самоврядування, вважаємо, що їх вирішення має стати результатом створення у кожному населеному пункті «смарт-сіті». Остання є ідеальною моделлю розвитку електронного урядування для органів місцевого самоврядування. Якщо на думку одних дослідників, смарт-сіті (розумне місто) – це поняття, що безпосередньо пов'язується з автоматизацією життєдіяльності міста, навіть його роботизацією, то у розробників European Smart Cities кардинально інший підхід до розуміння сутності даного поняття. На їх думку, «розумне» місто – це місто, яке ефективно використовує всю доступну інформацію для кращого розуміння і контролю своїх функцій та оптимального використання наявних ресурсів, у тому числі людських ресурсів. Електронне місто – це форма організації життєдіяльності (функціонування) міста з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що включає в себе такі основні складові: електронну адміністрацію, електронну участь та електронні послуги [12, с. 5]. При цьому з нашого погляду, «смарт-сіті» це не лише про міста, а така організація управління має існувати у селах та селищах.

Слід погодитись з науковцями, які вказують, що простого впровадження онлайн-послуг і налагодженого спілкування, так само як і дублювання інформації й контактів органів публічної влади в Інтернеті на офіційних веб-сайтах, недостатньо для того, щоб уважати це успішним забезпеченням розвитку електронного урядування. Е-урядування, як зазначається, покликане змінити ставлення громадян один до одного, створити нові підходи до їх взаємозв'язку з державою в аспекті потреб й відповідальності, дати змогу комунікувати з урядом, брати участь у формуванні політики та демократичному процесі» [13, с. 102]. Це вимагає повної зміни світоглядних парадигм для розуміння процесів провадження електронного урядування, які не обмежуються лише наповненням веб-сайтів актуальною інформацією. Така зміна повинна призвести до усвідомлення громадянами реальної можливості ведення діалогу з органами місцевого самоврядування, вирішуючи питання місцевого значення та власні індивідуальні запити.

Висновки та пропозиції. Результати проведеного аналізу дозволяють зробити висновок про наявність низки проблем правового, організаційного, інформаційного, матеріально-фінансового та кадрового характеру у сфері впровадження електронного урядування у діяльність органів місцевого самоврядування. Загальна ситуація свідчить, що деякі громадяни позбавлені можливості подавати електронні петиції та звернення до органів місцевого самоврядування, а також отримувати від них послуги. Для подолання цих проблем, пропонуємо:

- 1) розробити Стратегію розвитку електронного урядування в діяльності органів місцевого самоврядування та план дій для поступового створення можливостей для кожного громадянина вести комунікацію з органами місцевого самоврядування онлайн; 2) внести зміни до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», включивши в систему повноважень місцевих рад ведення веб-сайтів та оновлення їх інформації, забезпечення можливості подання електронних петицій та звернень громадян через мережу Інтернет; 3) створити єдину платформу для отримання послуг від органів місцевого самоврядування онлайн; 4) створити спеціальний підрозділ у кожній місцевій раді, який би займався підвищував кваліфікації працівників у сфері електронного урядування; 5) популяризувати відносини між органами місцевого самоврядування та громадянами в електронному форматі; 6) стимулювати місцеві ради запроваджувати сучасні системи електронного документообігу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.03.2024).
3. Науменко А.В., Лялюк О.Ю. Проблеми правового регулювання електронного урядування у сфері місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах. *Право і суспільство*. 2020. № 1. С. 69–75.
4. Черкаська міська рада: офіційний сайт. URL: <https://chmr.gov.ua/ua/text.php?s=4&s1=34> (дата звернення: 15.03.2024).
5. Проблемні питання розвитку електронного урядування в Україні. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-12/elektron_vriadvu-26faf.pdf (дата звернення: 15.03.2024).
6. Запорізька міська рада: офіційний сайт. URL: <https://zp.gov.ua/снар> (дата звернення: 15.03.2024).
7. Окуньовська Ю.В. Функціонування ЦНАП та Дія.Центрів у системі е-врядування. *Політичне життя*. 2024. № 1. С. 45–49.
8. Про систему «Трембіта». URL: <https://trembita.gov.ua/about> (дата звернення: 15.03.2024).
9. Болдуев М.В., Болдуева О.В., Ісіков С.М. Стан та перспективи розвитку електронного урядування в публічному управлінні України. *Економічний вісник*. 2020. № 3. С. 118–125.
10. Настин С.С. Проблеми розвитку кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування». *Збірник Міжнародної науково-практичної конференції «Сектори економіки в процесі реалізації державної регіональної політики» (Тернопіль, 26-27 жовтня 2017 року)*. 2017. С. 118-121.
11. Федотова О., Дубов М. Застосування систем електронного документообігу в органах місцевого самоврядування України: (на прикладі Маріупольської міської ради). *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. № 184. 509–512.
12. Барегамян С.Х., Карпі Ю.В. Електронне урядування на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях: сучасний стан та перспективи впровадження в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 11. С. 1–8.
13. Лялюк О.Ю., Гриненко Є.В. Деякі проблеми здійснення електронного урядування в системі місцевого самоврядування в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 101–105.